

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 6. decembra 2012*

„Enako obravnavanje pri zaposlovanju in delu — Nacionalna ureditev — Izplačilo pomoči javnim uslužbencem ob boleznih — Direktiva 2000/78/ES — Člen 3 — Področje uporabe — Pojem „plačilo““

V združenih zadevah C-124/11, C-125/11 in C-143/11,

katerih predmet so predlogi za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki jih je vložilo Bundesverwaltungsgericht (Nemčija) z odločbami z dne 28. oktobra 2010, ki so prispele na Sodišče 9. in 24. marca 2011, v postopkih

Bundesrepublik Deutschland

proti

Karen Dittrich (C-124/11),

Bundesrepublik Deutschland

proti

Robertu Klinkeju (C-125/11),

in

Jörg-Detlef Müller

proti

Bundesrepublik Deutschland (C-143/11),

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi K. Lenaerts, v funkciji predsednika tretjega senata, E. Juhász, G. Arestis, T. von Danwitz in D. Šváby (poročevalec), sodniki,

generalni pravobranilec: P. Cruz Villalón,

sodni tajnik: K. Malaček, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 3. maja 2012,

* Jezik postopka: nemščina.

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za K. Dittrich, R. Klinkeja in J.-D. Müllerja D. Siegfried, odvetnik,
- za nemško vlado M. Dohmen, agent,
- za Evropsko komisijo J. Enegren in S. Grünheid, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 28. junija 2012

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlogi za sprejetje predhodne odločbe se nanašajo na razlago Direktive Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 4, str. 79).
- 2 Ti predlogi so bili vloženi v okviru sporov med zveznimi javnimi uslužbenci in Bundesrepublik Deutschland glede povrnitve stroškov zdravljenja življenjskega partnerja v registrirani partnerski skupnosti ali upoštevanja teh stroškov pri pomoči, ki se zveznim javnim uslužbencem izplačuje ob boleznih (v nadaljevanju: zadevna pomoč).

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodni izjavi 13 Direktive 2000/78 je navedeno:

„Ta direktiva se ne uporablja v zvezi s sistemi socialnega zavarovanja in socialnega varstva, katerih ugodnosti ne štejejo za dohodek v smislu opredelitve tega pojma, ki velja pri uporabi člena 141 Pogodbe o Evropski skupnosti, niti za kakršna koli izplačila države, katerih cilj je dostop do zaposlitve ali ohranitev zaposlitve.“

- 4 Člen 1 Direktive 2000/78 določa:

„Namen te direktive je opredeliti splošni okvir boja proti diskriminaciji zaradi vere ali prepričanja, hendikepiranosti, starosti ali spolne usmerjenosti pri zaposlovanju in delu, zato da bi v državah članicah uresničevali načelo enakega obravnavanja.“

- 5 Člen 2 Direktive 2000/78 določa:

„1. V tej direktivi „načelo enakega obravnavanja“ pomeni, da ne obstaja nikakršna neposredna ali posredna diskriminacija zaradi katerega od razlogov iz člena 1.

2. V smislu odstavka 1:

- (a) se šteje, da gre za neposredno diskriminacijo, kadar je, je bila ali bi bila oseba obravnavana manj ugodno kakor neka druga v primerljivi situaciji zaradi katerega od razlogov iz člena 1;

[...]“

- 6 Člen 3 Direktive 2000/78 določa področje uporabe te direktive:
1. „V mejah pristojnosti, ki so prenesene na Skupnost, se ta direktiva uporablja za vse osebe, bodisi v javnem bodisi v zasebnem sektorju, vključno z javnimi telesi, kar zadeva:
[...]
 - (c) zaposlitev in delovne pogoje, vključno z odpustitvijo in plačilom;
[...]
 3. Ta direktiva se ne uporablja v zvezi s plačili kakršne koli vrste iz državnih programov, vključno s sistemom socialne varnosti ali socialnega zavarovanja.
[...]

Nemško pravo

Zakon o registrirani partnerski skupnosti

- 7 Člen 1(1) zakona o registrirani partnerski skupnosti z dne 16. februarja 2001 (Gesetz über die Eingetragene Lebenspartnerschaft, BGB1. I, str. 266), kakor je bil nazadnje spremenjen s členom 7 zakona z dne 6. julija 2009 (BGB1. I, str. 1696, v nadaljevanju: LPartG), določa:
- „Osebi istega spola, ki pred matičarjem osebno in ob navzočnosti drug drugega izjavita, da želita skleniti partnersko skupnost, tvorita partnersko skupnost. Izjav ni mogoče podati pod pogojem ali za določen čas.“
- 8 Člen 5 LPartG z naslovom „Dolžnost prispevanja za preživljanje partnerske skupnosti“ določa:
- „Življenjska partnerja sta dolžna z delom in svojim premoženjem primerno kriti potrebe partnerske skupnosti [...]“

Določbe nacionalnega prava o dodelitvi pomoči zveznim javnim uslužbencem

- 9 Bundesbeamtenengesetz (zakon o zveznih javnih uslužbencih, v nadaljevanju: BBG) določa pravico zveznih javnih uslužbencev do pomoči za primere bolezni, oskrbe in rojstva otroka.
- 10 Člen 80 BBG v različici, ki je veljala, ko so tožeče stranke vložile prošnje za pomoč, določa:
- „(1) Pomoč se dodeli
1. javnim uslužbencem, ki imajo pravico do plačila ali so na starševskem dopustu,
 2. upokojenim javnim uslužbencem, ki so upravičeni do pokojnine,
- [...]
- Pomoč se prav tako dodeli za stroške, ki so nastali zakoncu upravičenca, če ta zakonec nima lastnih dohodkov, ki bi mu omogočali, da bi bil ekonomsko samostojen, ter za izdatke, ki so nastali otrokom, za katere je mogoče uveljavljati družinski dodatek na podlagi Bundesbesoldungsgesetz (zvezni zakon o plačilih uslužbencem). [...]

(2) Načeloma se upoštevajo samo potrebni in ekonomsko upravičeni stroški:

1. v primeru bolezni ali oskrbe,

[...]

3. Pomoč se dodeli v obliki vračila najmanj 50 % upoštevnih stroškov. [...]

4. Minister za notranje zadeve [...] z uredbo določi podrobnosti dodelitve pomoči, [...]"

11 Do začetka veljavnosti zvezne uredbe o pomoči z dne 13. februarja 2009 (Verordnung über Beihilfe in Krankheits-, Pflege- und Geburtsfällen (Bundesbeihilfeverordnung), (BGB1. I S 326), v nadaljevanju: BBhV) glede pomoči javnim uslužbencem za primere bolezni, oskrbe in rojstva otroka je pogoje za dodelitev pomoči v teh primerih določal upravni pravilnik glede izplačila pomoči javnim uslužbencem za primere bolezni, oskrbe in rojstva otroka (Allgemeine Verwaltungsvorschrift für Beihilfen in Krankheits-, Pflege- und Geburtsfällen (Beihilfenvorschriften), v nadaljevanju: BhV).

12 BhV je bil razveljavljen, ker je posegal na področje, ki se lahko ureja samo z zakonom, vendar se še vedno uporablja za stroške, ki so nastali pred 14. februarjem 2009, ko je začela veljati BBhV. V skladu s členom 3 BhV so člani družine upravičenca, ki so upravičeni do pomoči, zakonec in vzdrževani otroki, ne pa tudi oseba, s katero je upravičenec sklenil registrirano partnersko skupnost.

13 Člen 1 BBhV določa:

„Ta uredba ureja dodelitev pomoči za primere, ki jih določa zakon. Pomoč dopolnjuje osebno zdravstveno zavarovanje, ki se praviloma krije iz tekočih prejemkov.“

14 Člen 2 BBhV določa:

„Upravičenci do pomoči

(1) Če določbe v poglavjih od 2 do 5 ne določajo nasprotno, so do pomoči upravičeni vsi, ki so ob izplačilu

1. javni uslužbenci,

2. upravičeni do pokojnine javnega uslužbenca ali

3. nekdanji javni uslužbenci.

(2) Za dodelitev pomoči se zahteva tudi, da je upravičenec že upravičen do plačil, kot so plača, plača zaposlenih v javni upravi, nagrada pripravniku, pokojnina, prehodno nadomestilo, vdovska pokojnina, preživnina [...] ali začasno nadomestilo [...]. Pravica do pomoči se v primeru neplačanega dopusta, ki se vzame na podlagi Sonderurlaubsverordnung (uredba o posebnih oblikah dopusta) ohrani, če ta dopust ne traja več kot en mesec.

[...]"

15 Člen 4 BBhV določa upoštevne družinske člane:

„Zakonec, katerega dohodki ne presegajo [...] 17.000 EUR, je upošteven za pomoč.

[...]"

16 Člen 46 BBhV z naslovom „Izračun pomoči“ določa:

„(1) Pomoč se dodeli kot odstotek (izračunska stopnja) od upoštevnih stroškov, ki so nastali upravičencem do pomoči in upoštevni članom njihove družine. [...]

(2) Če v poglavju 3 ni določeno drugače, je izračunska stopnja:

1. 50 % za upravičenca,
2. 70 % za upravičence do pokojnine, razen sirot,
3. 70 % za upoštevne zakonca,
4. 80 % za upoštevne otroke in sirote.

(3) Če je upošteven več kot en otrok, je izračunska stopnja za upravičenca 70 %. [...]

17 Člen 80(1), tretji stavek, BBG je bil spremenjen z zakonom z dne 14. novembra 2011 (BGBl. I, str. 2219) z veljavo za nazaj od 1. januarja 2009 in od takrat med družinske člane, ki so upravičeni do zadevne pomoči, vključuje življenjske partnerje. Člena 4(1) in 46(2), točka 3, BBhV sta bila prav tako spremenjena v tem smislu z veljavo za nazaj od 14. februarja 2009.

Spori o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

18 Tožeči stranki v postopku v glavni stvari v zadevah C-124/11 in C-125/11, javna uslužbenca, sta pri Bundesrepublik Deutschland brez uspeha zaprosili za pomoč za kritje stroškov zdravljenja, ki sta jih decembra 2004 in novembra 2005 imela njuna življenjska partnerja v smislu LPartG.

19 Verwaltungsgericht Berlin (upravno sodišče Berlin) je s sodbama z dne 16. junija in 26. maja 2009 ugodilo tožbama, ki sta bili vloženi zoper ti zavrnitvi, kar je obrazložilo s tem, da čeprav pravica do zadevne pomoči ne izhaja iz BhV, ker ta med družinske člane, ki so za to upoštevni, ne vključuje življenjskih partnerjev, pa kljub temu izhaja iz Direktive 2000/78.

20 To sodišče je namreč ugotovilo, da je v skladu s sodno prakso Sodišča (sodba z dne 1. aprila 2008 v zadevi Maruko, C-267/06, ZOdl., str. I-1757) ni nobenega dvoma, da je tudi pomoč javnim uslužbencem ob bolezni mogoče opredeliti kot „plačilo“ v smislu te direktive. V zvezi s tem je poudarilo, da je zadevna pomoč zagotovljena le na podlagi zaposlitve, in ne kot izplačilo iz splošnega javnega sistema socialne varnosti ali socialnega zavarovanja, kot izhaja iz povezanosti med zadevno pomočjo in plačo, odmerjeno glede na položaj.

21 Tožeča stranka v postopku v glavni stvari v zadevi C-143/11, upokojen zvezni javni uslužbenec, je julija 2006 zaprosila za zadevno pomoč za življenjskega partnerja, ki jo je tožena stranka v postopku v glavni stvari zavrnila.

22 Tožbi tožeče stranke v postopku v glavni stvari za ugotovitev, da je treba življenjskega partnerja glede zadevne pomoči obravnavati kot zakonca, na prvo- in drugostopenjskem sodišču ni bilo ugodeno. Pritožbeno sodišče je med drugim štelo, da Direktiva 2000/78 ni bila kršena, saj tožeča stranka glede izplačila zadevne pomoči za življenjskega partnerja ni v takem položaju, ki bi ga bilo mogoče primerjati s položajem zakonca.

23 V treh postopkih v glavni stvari so stranke, katerih predlogom z zadevnimi sodbami ni bilo ugodeno, pri Bundesverwaltungsgericht (zveznem upravnem sodišču) vložile revizijo.

- 24 Predložitveno sodišče ugotavlja, da v skladu z BhV tožeče stranke v vseh treh postopkih v glavni stvari ne morejo uveljavljati pravice do zadevne pomoči, ker njihovi življenjski partnerji drugače od zakonca ne spadajo med družinske člane, ki so upoštevni za pomoč.
- 25 Predložitveno sodišče poleg tega ugotavlja, da bi tožeče stranke v postopku v glavni stvari imele pravico do pomoči, za katero so zaprosile, če bi zadevna pomoč spadala na področje uporabe Direktive 2000/78. Na podlagi te direktive je določeno enako obravnavanje javnih uslužbencev, ki imajo življenjske partnerje, in tistih, ki so poročeni, ker sta glede zaprosene dajatve, to je pomoči javnim uslužbencem ob bolezni, položaj življenjskega partnerja na eni strani in položaj zakonca na drugi primerljiva.
- 26 To sodišče kljub temu hkrati izraža dvome o tem, ali je treba zadevno pomoč opredeliti kot sestavni del plačila v smislu člena 157 PDEU, za katero bi v tem primeru veljala Direktiva 2000/78, ali kot dajatev iz splošnega javnega sistema socialne varnosti ali socialnega zavarovanja, ali kot primerljivo dajatev, ki je izključena s področja uporabe te direktive.
- 27 Predložitveno sodišče v zvezi s tem poudarja, da merila, ki jih je določilo Sodišče glede pokojninskih sistemov, za razlikovanje med pokojninami iz poklicnih sistemov in dajatvami iz državnih sistemov socialne varnosti, glede zadevne pomoči niso v celoti izpolnjena. Poleg tega meni, da ta merila niso uporabna v okviru sistemov zavarovanja za primer bolezni.
- 28 Zaradi teh okoliščin je Bundesverwaltungsgericht prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali se Direktiva 2000/78/ES o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu uporablja za nacionalne predpise glede izplačila pomoči javnim uslužbencem za primer bolezni („Beihilfe“)?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 29 Predložitveno sodišče z vprašanjem za predhodno odločanje, ki je enako v vseh zadevah v glavni stvari, v bistvu sprašuje, ali pomoč javnim uslužbencem ob bolezni, kot je pomoč javnim uslužbencem Bundesrepublik Deutschland na podlagi zakona o zveznih javnih uslužbencih, spada na področje uporabe Direktive 2000/78.
- 30 V skladu s členom 3(1)(c) in (3) Direktive 2000/78 se ta uporablja za vse osebe, bodisi v javnem bodisi v zasebnem sektorju, vključno z javnimi telesi, med drugim glede plačila, in se ne uporablja v zvezi s plačili kakršne koli vrste iz državnih programov, vključno s sistemom socialne varnosti ali socialnega zavarovanja.
- 31 Kot je Sodišče presodilo, je treba področje uporabe Direktive 2000/78 ob upoštevanju členov 3(1)(c) in (3) v povezavi z uvodno izjavo 13 te direktive razumeti tako, da ne zajema sistemov socialnega zavarovanja in socialnega varstva, katerih ugodnosti se ne štejejo za „plačilo“ v smislu opredelitve tega pojma, ki velja pri uporabi člena 157 PDEU (zgoraj navedena sodba Maruko, točka 41, in sodba z dne 10. maja 2011 v zadevi Römer, C-147/08, ZOdl., str. I-3591, točka 32).
- 32 Torej člena 3(3) Direktive 2000/78 ni mogoče razlagati tako, da denarna dajatev javnemu uslužbencu ob bolezni, ki je plačilo v smislu člena 157 PDEU, ne spada na področje uporabe te direktive (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Römer, točka 33).
- 33 Treba je torej ugotoviti, ali je mogoče denarno dajatev, ki se dodeli v okviru ureditve varstva za primer bolezni, kot je ta za nemške zvezne javne uslužbence, izenačiti s „plačilom“ v smislu člena 157 PDEU.

- 34 V skladu s členom 157(2) PDEU je treba pojem „plačilo“ razlagati tako, da pomeni običajno osnovno ali minimalno mezdo ali plačo ter kakršne koli druge prejemke v denarju ali v naravi, ki jih delavec prejme iz naslova zaposlitve neposredno ali posredno od svojega delodajalca.
- 35 Prvič, glede vsebinskega vidika plačila je treba ugotoviti, da je treba v skladu s sodno prakso Sodišča pojem „plačilo“ v smislu člena 157 PDEU razlagati široko. Tako zajema zlasti vse sedanje ali prihodnje prejemke v denarju ali naravi, ki jih delavec zaradi zaposlitve prejme od delodajalca, čeprav le posredno, in ne glede na to, ali jih prejme na podlagi pogodbe o zaposlitvi, zakonskih določb ali na prostovoljni podlagi (glej sodbi z dne 4. junija 1992 v zadevi Bötzel, C-360/90, Recueil, str. I-3589, točka 12, in z dne 9. februarja 1999 v zadevi Seymour-Smith in Perez, C-167/97, Recueil, str. I-623, točka 29).
- 36 Denarna dajatev, kot je pomoč ob boleznih za nemške zvezne javne uslužbence, s katero se krije od 50 do 80 % upoštevni stroškov zdravljenja, ki so nastali javnemu uslužbencu ali določenim članom njegove družine, je torej po vsebini zajeta s pojmom „plačilo“ v smislu člena 157 PDEU.
- 37 Drugič, treba je ugotoviti, ali se zadevna pomoč dodeli javnemu uslužbencu zaradi zaposlitve. V skladu s sodno prakso je namreč za ugotovitev, ali dajatev spada na področje uporabe člena 157 PDEU, lahko odločilno le to, ali je bila javnemu uslužbencu dodeljena na podlagi delovnega razmerja, zlasti zato ker iz samega besedila te določbe izhaja edino to merilo (glej v zvezi s starostno pokojnino zgoraj navedeno sodbo Maruko, točka 46 in navedena sodna praksa).
- 38 Posebna merila, ki jih je Sodišče določilo za ugotovitev, ali je starostna pokojnina plačilo v smislu člena 157 PDEU – zlasti merilo, da je ta pokojnina neposredno odvisna od dosežene delovne dobe in se izračuna na podlagi zadnje plače (glej zgoraj navedeno sodbo Maruko, točka 48 in navedena sodna praksa) – glede dajatve, kot je ta iz postopka v glavni stvari, katere namen ni, da se osebi po prenehanju delovnega razmerja zagotovi drug dohodek, ampak kritje stroškov zdravljenja, ki so nastali med trajanjem tega razmerja ali po njem, niso upoštevna.
- 39 Kot je poudaril generalni pravobranilec v točki 45 sklepnih predlogov, obstaja v obravnavanih primerih vzročna prvina, omenjena v točki 37 te sodbe. Do zadevne pomoči so namreč upravičeni samo nemški zvezni javni uslužbenci ali nekdanji nemški zvezni javni uslužbenci, ki so zaradi delovnega razmerja z državo posebna skupina delavcev (glej v tem smislu sodbo z dne 13. novembra 2008 v zadevi Komisija proti Italiji, C-46/07, točka 40 in navedena sodna praksa). Navedena pomoč je prav tako nerazdružljivo povezana s položajem nemškega zveznega javnega uslužbenca in je, kot določa člen 2(2) BBhV, odvisna od tega, da upravičenec prejema plačilo ali kako nadomestno dajatev. Povezava med zadevno pomočjo in delovnim razmerjem izhaja tudi iz dejstva, da je v skladu s tem določilom javni uslužbenec, ki je na neplačanem dopustu, ne more uveljavljati, če dopust traja več kot en mesec.
- 40 Tretjič, iz besedila člena 157 PDEU je razvidno, da dajatev, ki jo delavec prejme zaradi zaposlitve, ni „plačilo“ v smislu te določbe, če je delavec ne prejme od delodajalca.
- 41 Okoliščina v zvezi z zadevami v glavni stvari, ki jo poudarja predložitveno sodišče, namreč, da je zadevna pomoč določena z zakonom in da ne dopolnjuje socialne dajatve, ki bi bila zagotovljena na podlagi splošnih pravil, ne more ovreči opredelitve te pomoči za plačilo, povezano z dajatvijo, ki jo država kot delodajalka plačuje na podlagi delovnega razmerja (glej v tem smislu sodbe z dne 28. septembra 1994 v zadevi Beune, C-7/93, Recueil, str. I-4471, točke od 26 do 29 in 37; z dne 29. novembra 2001 v zadevi Griesmar, C-366/99, Recueil, str. I-9383, točka 37, in z dne 12. septembra 2002 v zadevi Niemi, C-351/00, Recueil, str. I-7007, točki 41 in 42).
- 42 Iz podatkov, ki so jih predložile tožeče stranke v postopkih v glavni stvari in Bundesrepublik Deutschland v odgovoru na pisno vprašanje Sodišča, je razvidno, da zadevno pomoč plačuje pristojni upravni organ države kot delodajalec iz naslova izdatkov za zaposlene, in ne iz proračuna za socialno varnost. Nacionalno sodišče mora kljub temu preveriti, ali je dejansko tako.

- 43 Glede na zgoraj navedeno je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3(1)(c) in (3) Direktive 2000/78 razlagati tako, da pomoč javnim uslužbencem ob boleznih, kot je priznana javnim uslužbencem Bundesrepublik Deutschland na podlagi zakona o zveznih javnih uslužbencih, spada na področje uporabe navedene direktive, če je za financiranje te pomoči odgovorna država kot delodajalka v javnem sektorju, kar pa mora preveriti nacionalno sodišče.

Stroški

- 44 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Člen 3(1)(c) in (3) Direktive Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu je treba razlagati tako, da pomoč javnim uslužbencem ob boleznih, kot je priznana javnim uslužbencem Bundesrepublik Deutschland na podlagi Bundesbeamtengesetz (zakon o zveznih javnih uslužbencih) spada na področje uporabe navedene direktive, če je za financiranje te pomoči odgovorna država kot delodajalka v javnem sektorju, kar pa mora preveriti nacionalno sodišče.

Podpisi